

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 44.

НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ, 4. ОКТОБРА (16. ЛИСТОПАДА) 1875.

ГОДИНА III. (V.)

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази једном пут недељно. Свако за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. н. 6; по год. 3; четврт год. н. 1. 50. н. За СРБИЈУ год. н. 7; по г. н. 3. 50.; четврт н. 1. 75. н. За сва друга земља год. н. 8; по год. н. 4; четврт год. н. 2. За остале земља се за ред 5 копчама. Продавати и сав наручбе поштом се администрацији, а доноси уредништву на Цетиње.

Телеграми „Гл. Црногорца“.

ИВАЊИЦА, 1. о. н. — Турци једвако узнемирују нашу границу. Прецизно запаљали стражару српску.

НОВА ГРАДИШКА, 29. пр. н. — Јуче по подне удареше усташе на Турке код Врбаса. Раширених их, потукоша и на Врбас нахераше. Многе искресоше и подаваше. Усташа заузели од Врбаса до Колина.

СТ. ГРАДИШКА, 30. пр. н. — Прекјуче и јуче крајни бојеви на Врбасу и код Кљанице Херцеговске. Турци сузбијени и преверани преко Врбаса. Погинуло их 60. Код Херцегова стога Турци сузбијени побјегоше у Колина, а погубе их 70. Губитак усташа незнатан.

Подписаноме одбору присјели су даље они придози:

Његово високопреосвештенство епископ и викарије москоски г. Леонид — рубаља 150.

Колешија секретар г. Петар

Исајевић из Русаје — — — руб. 5.

Г. ња Емија Огњеновић из Котора — „ 10.

Г. ња Маријета Половић из Котора — „ 10.

Један родољуб преко г. Буриновића

из Котора у злату — — — „ 120.

Одбор изјављује своју најтоплију захвалност

свијема на овјем благородним даровима.

Цетиње, 3. Октобра 1875.

Одбор за Херцеговце и Бошњаци.

С БОЈНИСТА ХЕРЦЕГ.-БОСАНСКОГ.

Са ТРОМЕЂЕ (у кљанској Брајини), 22. Сеп. — Вријеме је већ да вам се и ја с овог краја јавим и да вам који испрвачам о бојевима, који су се ово дана случили између хришћанских усташа и Турака уздуж аустријске границе.

На 2. Септембра скупа се дој 17 усташа на већи тишковачкој те зором трећи дан ударе на тишковачки чардак, у коме је било 60 Турака. Цео овај дан до по ноћи усташа су се непрестано са Турцима из чардага пушкарани, и биле би за стајно на чардак журншли, да се нијесу моушта са граховске стране понодили неколико Турака, на које усташа изјави оставилиш чардак. Пошто су расхерали придоше, усташа опет се к чардаку поврате, но у њему не нађоше никаква Турчина, дочиш су сви наговором једне жене, у крак устали и које куда се разбежали. Услед тога усташа западе чардак и на развалинама истог развију барјак. Око подне 4. Септембра са развијеним барјаком прођу усташа преко целог Тишковица у Подујинцу и ту се сусретну са другим усташима, који су овјде стражарили. Ноћу тог истог дана назидана усташка чета у броју од 36 људи крену из Подујинце пут старих италијанских пина опет к Тишковицу и на 5. Септембра више Јелачиних кућа треси се са 85 Турака, на које усташа живо и одушевљено ударе и по том са њима за „крст чести и свету слободу“ полете против њих, те једног бега посјеку, пестеро гавади турске обују и неколико обрине; једног беговског копа уграбе и неколико калих и велих пушка. Од усташа у том боју сав један рањен. После тога боја Турци ударе бјегством на Ујинцу илану, али и ту весела ил'вајка, прођоше како им сам Србин желити може; јер их дочека усташка стража, те поред све аике њихове: „к пака крсту ако знаш шта је крст“ сложио удари на њих и отмах на првом скоку повали на жртво четворину.

За овом битком 150 усташа крену уз Дугопоље пут Трубарја и на 7. Септембра у Доловима близу Трубарја дочекају 320 Турака на које усташа јуреше и навали. У трне боју падоше 5 беговских копа, 67 жртвих Турака и до 30 рањених, а од усташа нико ни рањен ни убијен. Оставши иза битке ове Турци строглавице нагну бјекати; али их на путу дочека друга усташка чета, коју предводи пош Илија Бабиња и још два друга копа, те и ту Турци оставе 40 жртвих, а од усташа само двојица рањена. На 11. Септембра ноћу страха усташка, која је по планинама постављена, удари на чардак у Рисовцу; расхера Турке и запади чардак, а 258 под водством Голуба Бабиња пође тог истог дана у Осрединац пут Крпе воде и око подне 12. Септем. ударе на 1360 што прешака што кољаника турских и трубарских Хришћана, што Турци слаом пред собом гонсе. На том мјесту погубе по казивању синаог Мамут бега од усташке руке и пушке 175 Турака а рањених ни броја се не зна. Од усташа 4 жртви и један или два рањена. И код прве осредачке, на дичкој граници коју су Турци поपालити хтели, падоше жртва 2 турска барјактара, но нису их усташа побили него дучки Осредачани, који нису могли допустити да их турска сила око њихове цркве и меће зановјета.

Пригодом овог последњег боја усташа западе чардак код манастира Цетиња, а Турци у замјену западе манастир и све хришћанске куће и сјена у горњем и доњем Цетињу. Прича се, да је при истој овој битци погинуо Тајир бег Кулиновић, кога су Турци обожавали, али се још о том поуздано не зна ништа или ко би знао право о том доказати. Зна се само то, да су Турци непрестано два дана гонили на кољаник жртве дешине и пеће их затрпавали. На акбира Тајир бега Кулиновића који су на Осредцима и Цетињу били, изијели су усташке чете 40 врећа жита, отајали 10 Кулиновићких говеда и 170 коза и оваца, а од осталих Турака 85 оваца и коза и 45 шилежи. Ово све данас служи за храну усташима који се снажни даном све то више уважавају и спремају на још веће и одлучније борбе против некрсти и хришћанских крвопија.

Пошто сам ово написало, стиже глас да су Турци у великом броју салили у Тишковице те данас 17. и 18. Септембра поपालити све хришћанске куће у Стожича, Засјеку, Дунеру, Мрчају пак најпосле преку тишковачку и Подујинцу све до Трубарја. У Стожичијеним посјеци су и раскомадали једну жену и двоје нејак дјеченце неког Шумића и потради већи дво жита. Таково јунаштво не може нико даљак учинити већ сами Турци! Исти Турци ранију послаше тог јунаштва 3 шатора у Подујинцу код пољаних Вукобратових кућа, али није ни жерно било оиће спаваати ни жито товарити, као што су наувини били, дочиш на усташа даломе знак да ће оштраја бити. Устрашљени и побуњени Турци крену јутром рано т. ј. на 19. Септембра к Требару, али их опет на Шлама дочека салина усташка чета Голуба Бабиња те и с лева и десна навали на њих тако сложио и одважно, да се Турци нијесу знали куда окренути. Што у том, што у другој сукобу, што су Турци оног дана имали са усташима и близу Калдерме погинуло је Турака 106, а рањених има преко 150. Борба је трајала од 7 сати јутра до 5 сати по подне. Од усташа погинуо је један и два рањена. Ово су вјеста, које важ из овог краја достаљали, а надал се ово који дан да ћу вам која и што више јавити. (Много ћеко вам захвални бити на оваким дописима. У) Још се страшна и многобројна усташка чета под још другим војводама иркуиља за ударили на нека важнија мјеста. Идемо дакле да видимо куда ће сила турска и на ове стране и како ће код сложене браће проћи.

Са ЉУБИЊИЊЕ, 12. Септембра. — Шлањем вам, господине уредниче, ове бидешке да их даје те штампати у вашем поштованом листу. И ако ће вам ове ствари познате бити, ја сам их побијати по реду, како су се догађале те ће читалци имати тако потпунију слику вишета дојавља на овој страни. Ја ћу се старати, узможем ли, да вам овјде начиним и у будуће писмом о свијема бојевима редом.

Земљиште је же су усташа бавило од 15. до 31. Августа: између Шаваља и Бање — покрај Лапа.

15. Августа ноћу вреко Шаваља и усташине се три дана по околини селима. Прво су испитали стање раје и велих људи има, као првих међу њом с којима се може раја на оружје дивати.

Пошто су усташа напад добра одзива код пона Јеџа из Бабини, Стева Јалуша, пона Николе Поповића, Ђерасија Лојанице, Васелија Дробњака и Остоје с Отрекоше, пошто још у почетку тако уредили, и с тијем се људима у свежу споразумјеше — положише заклетву, да ће се борити за ослобођење своје и своје браће, док у коме кини крив тече. Донета њихова заклетва би и успјешна, а о што ће се из доњих редака и догађања виђети.

Из села Бабини обрну усташе (на броју 80) ноћу, и дођу више Стоца (кљанич на Ашарану) у Селане. Прво опколише кућу богатог Турчина Мујага Ђуца првог бега пријеполског. Чим су пушке из даље почеле пуцати, Мујага избјежи из куће сам десети, јер му је било и казато од „шпија“. Ту усташа опали 20 кућа и богате ходаје Мујагине. Отолен је раја дигла за себо сто товара жита, а осталог опокштства и робе ни рачуна се не зна. То се ноћу вршило, и до ујутру нијесу имали од Турака никаквог одпора. У јутру 21. Августа ударе Турци на усташе у Селане с двије стране: од Стоца и од Чаушковића. Турци су били Кољаници. Пријеполци и два одјелена низама — близу два табора.

То јутро поврну се усташе у Бабине, и одмах им дође глас из Селана да је Турска војска дошла до Стоца. На тој глас похиташе и два часа мјеста једвако су брзач кораком, а најпосле трком журншли, же су Турке напад. Ту се построје и раздоје на двоје. Под заповједништом Милановиће пође сав снага да дочекају Турке на Стоцу, а Ђуровић сам четврти: с Томићем, Костићем и Јестовићем, пети је био пош Јакош без оружја пође да брани манастир содањски, на кога је једно одјелене Турака пошло било, да га зовани, ворити и опљачка. Они су весели да је мали број Турака пошло на манастир а код манастира је бусија била да су га могли бранити 30 јунака добријех с добријем оружјем од великог броја Турака; за то су се они четворина и одвојили да по ладу Турцима храм запаљати.

При првом сукобу кад је снага број Турака изнадно к манастиру, четврти усташа нијесу ни давали одпора нити су се живи чули, јер су виђели да не могу оноликој сили одолети, него напустише Турке те се укрцаше у некога манастирске, па тек кад први јурит учинеше на цркву опале револверима из заседе четврти усташа, они су неспрестане пуцали и на салим вратима многе побили док напоследку продру Турци у цркву. По кад виђоше Турци да пушке једвако пуцају а они падају жртви као од грома повуку се натраг пуцајући на сакривену заседе одкрену су четврти усташа пуцали једвако као да их има и стотину. Напоследку ипругу Турци с три стране те повуку жртве и рањене тако исто и оне који су били ушли у цркву и натру виждили, јер нијесу свијем изаћи на врата од усташа. Усташа сузбију Турке и из салих копаца на вишну једну жену која је дијете у наручју носила — да

успех у прву и ватру потули и тако министарства здравља захваљујући јуначкој четворници усташи. Кад Турке са свима одбаци од коња и прво, напун се онда измичу у поље па се окупе међу собом бити дрљем, кљесом и цјевачки пушкама и да је тада још снага усташка била једна Турци из тога поља жив нешто изашо. Стоде су колашници утјекли у Колашину и сазидали су на њу да су се заклели да они више неће ратовати с рејом.

И они под Миланом на Стоцу најесу спадали него се кривички побисе с низалом и за пратко се вријеме Турци положише тако, да су неки усташки бегалци у положу читав четврт час, док их напоследку не угнаше у Пријепоље.

23. Августа удружење чете поклодише живе телеграфске измичу Пљеваља и Пријепоља и западе Велики хан Хали-Алије Кара-Муџића, хан Осман и ага Аманбеговића, оба на Јабуци, хан Алије Кара-Муџића на Трговица.

24. Августа запалише двије карауле на Јабуци више Савина лавта, и из њих испустише на аван, велику козбу и бегоравце 30 Турака.

25. Августа усташе почеше још живље радити и ступише преко Криваче на Чемерно, куда су турске карауле по врх Побраћа, те их запалише без икаквог одора, јер су Турци већ били дознали да усташе мету пред собом сва турска села и карауле. Тога се дана усташе предвоје. Један одјелак под Дробићком и Остојом с Оштре Косе пође у Сутјеску, други омет под Миланом, Ђуровићем и Томићем удари на Стоце на чардак Алаге Брадаревића и опале хан у Еучиу. Мртви и ранјени Турци није нужно помињати а већином су се предавали и добит скупу рани добили. Овај одјелак по Сутјеску попаши карауле и Турци им се предаду на аван.

27. Августа састану се оба одјелка усташки у Кривачи. Из Криваче су писали 6 књига на околу реју — на Каменгорце, Оталовиће, Обарђане и на Зезде — да се сви придруже усташима. Турци пресретну двије књигиоше на Јабуци и обе посјеку. А поп Гавро Дивца из Пљеваља, који је с усташима пошао — пође на Кривачу крајући од усташа у Туркете и исприча све о сташу ствари и тако издаде духовник Христово стадо.

28. Августа Турци по плану попа Лисце ударе с четри стране на Бабине — на броју близу двије хиљаде бршобозука и низака. Усташе припремише непријатеља на мјесту и много га на се напуште. Нет су се сати у мјесту близи није ни једна страна другу с мјеста попрапа. Ту су погнули три усташе и 25 Турака на мртво и ранјених је било много. Пред саму вече несташе усташима чебине па припунше час прије да избаве чељад и остали вал. С тога се мјеста кораше повући питраг, све постепено без и мало полова, него онако право ратнички, пропуштајући пред собом чељад и вал напријед, те тако све свасише. Напоследку Турци пашу те опале све Бабине ноћу. Те ноћи дође чељад доста и у саму их зору усташе претуре преко Лива. Усташе обрну покрај Лива и опале велико село Каванале, па тек онда пређу преко Лива и дођу у манастир Бању. Кад је војска попа Жарка угледала усташе, ње вратаре на све стране а све напријед ступају — врене и он на сусрет усташима, те се у Бањи састану и једну ноћ заједно пресоначе и поразумију како ће и у будуће радити.

У јутру 29. Августа раздвоје се, и они што су од Пљеваља пошаи врату се натраг. Њима се придружи још стотину одабраних јунака од чете попа Жарка под Палићенићем и Спасојевићем. Ударе на Поточаре, попаље их и посјеку неколико глава турскијех, а остало се још раније чистило.

30. Августа изађу на брду Побјевки и ту су ноћали мирно. 31. Августа пођу преко Бабина еда се нађу с пријезом двије хиљаде Турака, по живе душе не бијаше него све опушћено као од потона. 31. Августа пређу усташа широм преко поља Пљеваљског без икаквог одора од стране турске. Покрај Пљеваља су усташа марширали као нека одморна регуларни војска. Турба је сврала једнако а два и два пјевали јуначке народне пјесме.

Сад се усташе находе око Подгоре у Љубљини планини.

— О стању у Србији и извјештаји турским на граници српску има кругујевачко „Ослобођење“ омет оне дописе из Крушевца и Чаčka:

Крушевца 17. Септембра. — На граници овог округа већ је пало неколико жртви од пушка турских. Не прође неколико дана, а већ се тек чује, било је на тој и тој караули пушкарна измичу наших а турских људи. Свјет је много огорчен. Чува стражу на граници, оклецира се једнако, а поље је оставио. Виногради су за брање, а и кукурузи готови, па то стоји, нити му се даје могућност да то ради, нити се је упустио у борбу. Трговица је пала и свеза је радња престала. Гласови се проносе свакојак час за рат, час противно. Стање је постало несомно. Очекивало се је од скупштине да она ријеша — шта ће бити. Адреса дође. Прочита се на свјетету је неразумљива. Њу као да су писале дипломате, и не наши посланици. Једни је разумију за рат, други противе. Питају се људи: зар влада боље познаје дух народа и прилике у којима је он, него скупштина, који су из њега отишли, па да се њеној увијености то оставља? Кад су оваке прилике, нема се шта мислити, у рат па то ти је. Зар да чекамо звну? Зар да чекамо да Турци напреду својом снагом на нашу браћу усташе? Зар да чекамо док они све најбоље људе по Босни и Херцеговини не побрију на коле? Зар да чекамо напоследку, док они још неколико наших људи не побријују? Доста је чекања, крајине је већ.

Чаčka 15. Септембра. — Сином сво ове читали један телеграм с Мокре горе, који вели да је овога дана ударила једна чета Турака на нашу караулу на Дублу, близу Мокре горе, па се ту и то у оној страни пушкарала са нашим, који су јој том приликом доста јада задали, а и Турци да су убили једног нашег војника и једног стражара и главе на одијели, — као што телеграм вели. — Тако докле има већ слебу главе преко турских јатагана, у првог благих најверани великог харајига у Слабоду, а наша скупштина ипак оставља у адреси да промисли наших власника створи неко латно вријеме, кад ћемо моћи прибавити стадо дозвољено за све оне јаде, што их оте Османлија од толико стољећа, а нарочито данас наноса и нама и нашој побуњеној браћи?!

— Означили смо јучер, да се у Русији почиња пријатан окрет према устанку. Након дугог мучања и неодољивости више „Голос“: „Ми смо кланцали од радости, кад су „браћа Славена“ 1867 г. дошли к нама, да с нама добро ружају; летим смо за њима у хрима. Али да, устанак — није никаква гостба с живом и здравцама, тако има пошара, повоља, уживања од гледи, пошалења од гледи, докоња и спирота! На шта се то нас таче, рећи ће се, премда се никако не може заједити, да смо ми ипак Славени. Може се узјавиност међу Славенима одрицати, нијекати, а изкорениш не може. Положај Славена у Аустрији и Турској дотаче се нас кобином жестином. Што се Славенима чини, нами се чини, једном рјечју: хоћемо ли или нећемо, ствар остаје непобитна, да је са судбином турско-аустријскога Славенства својена и наша појест, виша будућа улога у Јевропи и наш положај у самој Русији.“ („Обз.“)

— Српски дипломатички агент припоши је порти 18. пр. м. десету српске владе, у којој се омет тужа на нове поврједе српске границе по турским мардерина, који су наше особа убиле, стоку одагнали и прву опљачени и оскринили. Други дан, 20. Септембра припоши је српски агент заступничка веледрсти нову депешу, која потврђује пријашњу и прилодаје, да су мардери од турских чета праћени били.

„Аугсб. алт. Цтг.“ добила је телеграм из Беча, у којем каже, да је порта изјавила, да се она не да сметати у својој војној акцији, нити да допушта, да консули испраљају без прицутности турских пошћина. Уједно јавља један телеграм из Цариграда, да су Срвер паша послани напутци, који му забравају да се пушта у договор с посланицима веледрсти. Тим би настала сва кнспја консула дјевичом игром.

Из Петрограда пишу, да се је у Русији почело све више одзивати ствара југославенских усташа. У њиноваје вријеме саставио се је у Петрограду одбор од високих госпоја, који си предузе сабрати „принесиво ап тријећу браћу“ и то за сада само у Петрограду и петроградској метрополији, чему да је метрополит петроградски и новгородски драговољно своју дозволу подијелио. Овакови комитети да су се у Москви и Кијеву створили, који ће исто тако као и петроградски у покрајини створити филијале.

— У званичним „Сри Новинама“ изишао је овај „штекбрн“: „Др Михајил Розен, овдешњи шеф кулант, корорвија, и Дамитриј Ј. Кувауди, војник, обојица народни војници, без да су добили потребно одобрење, отишли су некуд из Београда, при свем том што постоји наредба министра војног, од 10. о. м., ФБр. 5023, да се ни један народни војник не сједе без предходног одобрења команданта бригаде овдашњо од куће своје удаљити.

И на основу ове наредбе г. министра војног, а на захтјев команданта бригаде београдске од 14. о. м. бр. 2014, управа вароши Београда позива ову двојницу народних војника, да се од дана, па за 21 дан у Београд врате и поменутом бригадиру јаве, јер у противној случају сматраће се као бјегуница и судиће им се, кад се ухвати, по одредбама војено-судског закона и по стању, у ком се војска буде налазила у последње вријеме, кад су требали доћи.

Бр. 21568. Из управе вароши Београда, 16. Септембра 1875.“

Поменути Розен, Чивутни, био је главни сурадник „Видовлана“. Стекао је у Србији велико имање служећи за пошце свомом непријатељу Србије и српског народа.

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

26. Септембра изашла је из штампје десета свеска „СРБАДИЈЕ“ и одмах је свиња претплатницима разаслана. Осим останих свиња има ова свеска јак Миће Јубибратића и попа Богдана Зиконића, попа херцеговачког, лик Стојана Бошковића, професора велике школе у Београду, и двије свиње са херцеговачког бојинца, рађене по скицама еспердана.

Цијена је лсту на годину 6 ф., па по год. 3 ф., а на четри год. 1 ф. 50 новч. Све свеске које су до сад изашле могу се још добити.

Свеки претплатник добија уз доплату од 1 ф. велику бојдрисну свињу „Устанак Таковски г. 1815. (Ослобођење Србије под Милошем Обреновићем). — Претплата се шаље на ову адресу: Администрација „Србадије“ (Administration der Srbadija“ Wien, III. Ungargasse n.г. 2).

О Г Л А С.

Х А Љ И Н А

Ј Е С Е Њ С К И Х И З И М С К И Х
зготовљених у Бечу.

најбоље прсте и најновијета кроја
допио сам ово дана
у великом избору.

Захваљујући ово поштованој публици учтиво позивам свакога, ко потребује добре годе а по јефтину цијену, да ме почастује посјетом или иручбином.

Наручбине издати Котора одправљају се не одложно.

Котор, 1. Октобра 1875.

Драгутин Флогенино.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Узмино у последњу четврт, а има још пуно успињка, који нијесу платили, ни за прво ни за друго поштоје.

Узмино за то све претплатнике, да нам вазире своје дугове. Свакојак су нов трпошкови, свом поштарнином, увећани, издавањем листва лута неједно.

Овошћина и дужнице од прошлијех година, да се сјете своје дужности.

Администрација.